

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ УКРАЇНИ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ В БРАТІСЛАВІ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДУБЧИКА В ТРЕНЧІНІ
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ
АКАДЕМІЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«МІЖНАРОДНЕ СПІВТОВАРИСТВО ТА УКРАЇНА
В СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСАХ: АКТУАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ, ПОЛІТИКО-
ПРАВОВІ, БЕЗПЕКОВІ
ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ»**

18 – 19 квітня 2023 року

Ужгород – 2023

УДК 327(063):323.2(477)

М 58

Міжнародне співтовариство та Україна в сучасних глобальних цивілізаційних процесах: актуальні економічні, політико-правові, безпекові та соціально-гуманітарні аспекти: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 18-19 квітня 2023 року) / за заг. ред.: М.М. Палінчак, М.М. Король, В.В. Химинець. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2023. 500 с.

ISBN 978-617-7825-98-1

Технічний редактор:

Співак В.О., аспірант кафедри міжнародних економічних відносин УжНУ.

Рекомендовано до друку:

Вченою радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

(протокол №6 від 20 червня 2023 р.);

Редакційно-видавничою радою

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

(протокол №4 від 16 червня 2023 р.).

Рецензенти:

Мікловда В.П., доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, УжНУ.

Філіпенко А.С., доктор економічних наук, професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, віце-президент АН ВШ України.

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «**Міжнародне співтовариство та Україна в сучасних глобальних цивілізаційних процесах: актуальні економічні, політико-правові, безпекові та соціально-гуманітарні аспекти**» (м. Ужгород, 18-19 квітня 2023 року), у яких розглядаються розробки конкретних науково-прикладних рекомендацій щодо розв'язання системних проблем, окреслення стратегічних пріоритетів подальшої трансформації суспільства і економіки України в умовах сучасних викликів.

Відповідальність за достовірність інформації, точність назв, статистичних даних, прізвищ та цитат несуть автори. Матеріали опубліковані в авторській редакції.

Матеріали видані за сприянням Національного інституту стратегічних досліджень.

ISBN 978-617-7825-98-1

© ДВНЗ «УжНУ», 2023

ЗМІСТ

Розділ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ.....	15
<i>Atamanchuk Z.</i> THE IMPACT OF CROSS-CULTURAL COMMUNICATIONS IN INTERNATIONAL TOURISM ON INNOVATION DEVELOPMENT	15
<i>Augustín M.</i> ARMENIA-AZERBAIJAN BORDER CRISIS AND TRANS-REGIONAL INFRASTRUCTURE INITIATIVES IN THE SOUTH CAUCASUS	19
<i>Karas M.</i> SCREENING MECHANISMS FOR FOREIGN INVESTMENT IN A GLOBALIZED WORLD: LATEST DEVELOPMENTS	28
<i>Janas K., Jánošková B.</i> SHORT- AND LONG-TERM CHALLENGES AT REGIONAL LEVEL IN THE VISEGRAD FOUR COUNTRIES	37
<i>Kunychka M.</i> ON SOME ISSUES OF SLOVAKIA-AFRICAN UNION TRADE RELATIONS	43
<i>Namoniuk V.</i> EXPLORING THE POTENTIAL OF RENEWABLE ENERGY TO MITIGATE GAS EMISSIONS IN A GROWING ECONOMY: A SYSTEM DYNAMICS MODEL FOR UKRAINE.....	51
<i>Новак О.</i> THE ANALYSIS OF 2022 GLOBAL FOOD SECURITY INDEX..	56
<i>Profant T. I.</i> THE SUPPLEMENTARY MODEL OF NGOS, CHALLENGES TO GLOBALIZATION AND FREEDOM.....	62
<i>Prykhodko V., Shpachuk V.</i> WAR IN UKRAINE AND ITS IMPACT ON GLOBAL COLLECTIVE SECURITY AND GLOBAL ECONOMY	67
<i>Stoika I., Stoika O.</i> SOME PECULARITIES OF THE MONETARY POLICY FRAMEWORK OF THE LEGAL TENDER	72
<i>Țoca C., Pop I.</i> DEVELOPMENT OF PERIPHERAL AREAS ON THE ROMANIAN-HUNGARIAN BORDER THROUGH CROSS-BORDER COOPERATION INSTRUMENTS.....	76
<i>Андрєєва О.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО РОЗУМІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	82
<i>Балак І.</i> РОЛЬ ЄВРОРЕГІОНІВ У СУЧАСНОМУ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄС.....	87
<i>Бараннік В.</i> УКРАЇНА ТА ЇЇ РЕГІОНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ ТОРГІВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ СВІТІ: ВИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ ВТІЛЕНОСТІ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЙОГО ДИНАМІКИ	90

<i>Брензович К.</i> ПОДОЛАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД АГРЕСОРА: КЕЙСИ УКРАЇНИ ТА ГРУЗІЇ	97
<i>Була С., Ярошенко Д.</i> ОФШОРИ ЯК СПОСІБ ВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	101
<i>Грод М.</i> МІСЦЕ ЦИРКУЛЯРНОГО ПЕРЕХОДУ В КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	105
<i>Гусарова К.</i> ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ПЕРЕХІД В ЗЕЛЕНІЙ АДЖЕНДІ НІМЕЧЧИНИ: ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	109
<i>Єресько К.</i> ТОРГІВЛЯ ПІДРОБЛЕНИМИ ТОВАРАМИ В УКРАЇНІ	114
<i>Заяць О., Теплова Л.</i> ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄС	119
<i>Заяць О., Якоб Є.</i> ОСНОВНІ ФОРМИ МІЖНАРОДНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ	124
<i>Заяць О., Ярема Т.</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІННОВАЦІЙНОЇ І КОНКУРЕНТНОЇ СИЛИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС	128
<i>Ищук Ю.</i> РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ГЛОБАЛЬНІЙ КРЕАТИВНІЙ ІНДУСТРІЇ	131
<i>Кикина А.</i> РОЛЬ ФОСАС У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ СТРАТЕГІЇ КНР ЩОДО АФРИКИ	134
<i>Король М.</i> ВІЙНА В УКРАЇНІ: ВПЛИВ НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР	140
<i>Корольчук Л.</i> ОЦІНКА ВПЛИВУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА СОЦІАЛЬНИЙ, ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ ВИМІРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	144
<i>Кут М., Мандрика У.</i> ООН ЇЇ ЗНАЧУЩІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ У СЬОГОДНІШНІХ РЕАЛІЯХ	148
<i>Кушнір Н.</i> ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ВІТЧИЗНЯНУ ЕКОНОМІКУ	152
<i>Лапа І., Снівак В.</i> УКРАЇНСЬКА ФІНАНСОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	157
<i>Лісогор Л., Чувардинський В.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН	161
<i>Грінько І., Мазниченко Д.</i> АКТИВІЗАЦІЯ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В МАШИНОБУДІВНУ ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ	166
<i>Макогін З., Атаманчук З.</i> ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНОГО КАНАЛУ ТРАНСМІСІЙНОГО МЕХАНІЗМУ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ	172

<i>Савчук М.</i> РОЛЬ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ У ЗАЛУЧЕННІ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ	177
<i>Травіна О.</i> ОСНОВНІ СЕГМЕНТИ ГЛОБАЛЬНОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ	182
<i>Хайнас Р.</i> МІЖНАРОДНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ОБ'ЄДНАННЯ І ОРГАНІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ.....	187
<i>Химинець В., Головка А.</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВПО ЯК ЧИННИК СТІЙКОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	192
<i>Шевчук В.</i> АДАПТАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ	197
<i>Шинкар В., Рошко С., Теплова Л.</i> МАКРОЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ .	202
<i>Шлапак А.</i> СОЦІАЛЬНИЙ ДЕМПІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЯТОРНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	207
<i>Шпонтак Ю.</i> ГЛОБАЛЬНИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ БАЛАНС ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В СВІТЛІ ЦІЛЕЙ ТА ПЕРЕБІГУ ЗЕЛЕНОГО ПЕРЕХОДУ	211
<i>Щерба Р.</i> ТОРГІВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ США ТА КИТАЮ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	217
Розділ 2. ГУМАНІТАРНІ НАУКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ	222
<i>Sidun L., Devitska A.</i> SOCIO-CULTURAL ASPECT OF TEACHING IN MULTICULTURAL EDUCATION.....	222
<i>Zymotrva I.</i> THE FUTURE OF TRANSLATION AND ITS EVOLVING ROLE IN INTERNATIONAL RELATIONS.....	227
<i>Бокоч Т.</i> ПОНЯТТЯ МОТИВАЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ.....	231
<i>Вакулик І.</i> ЯКИЙ ВІН, СУЧАСНИЙ «ТОВАР»?.....	235
<i>Дудінська І., Марадик Н.</i> РОЗВИТОК ДЕМОКРАТІЇ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	236
<i>Калинич І.</i> ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ З МЕТОЮ СУТІЄСТІВНОГО ВПЛИВУ НА ШИРОКУ ГРОМАДСЬКІСТЬ В ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	241
<i>Попович І., Стойка О.</i> РОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ СТИЛІВ ТА СТРАТЕГІЙ У ЕФЕКТИВНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ	247

СОЦІАЛЬНИЙ ДЕМПІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЯТОРНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Шлапак Алла

*доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародної економіки,
Київський університет ім. Бориса Грінченка*

Феномен соціального демпінгу дедалі активніше набуває публічного обговорення в дискусіях на рівні Єврокомісії, коли заходить мова про засудження компаній, які прагнуть максимізувати прибуток за рахунок зниження витрат на робочу силу в іншій країні-члені ЄС, або всередині однієї країни чи компанії. На внутрішньому ринку ЄС, який характеризується вільним переміщенням людей, товарів, капіталу та послуг, використання різних трудових норм може бути потенційним джерелом набуття конкурентної переваги. При цьому загальноприйнятого визначення терміну «соціальний демпінг» немає, адже кожне із них фіксується на різних аспектах цього явища: (1) існує різниця між вузьким визначенням соціального демпінгу та обмеженим дотриманням чи недотриманням закону, що робить його подібним до поняття «несумлінна конкуренція»; (2) соціальний демпінг визначається як практика обмеженої групи стейкхолдерів, в основі якої лежить підрив існуючих соціальних норм або ухилення від них з метою отримання конкурентної переваги; (3) соціальний демпінг постає інструментом набуття конкурентних переваг за рахунок нижчої заробітної плати; (4) соціальний демпінг підриває існуючі соціальні та трудові стандарти через конкуренцію режимів або конкуренцію, засновану на відмінностях соціальних систем, колективних договорів або режимів соціального забезпечення; (5) соціальний демпінг проявляє себе через підвищення конкуренції з боку країн із нижчим рівнем соціально-економічного розвитку, відтак є наслідком нерівності і загострює її

одночасно; (6) соціальний демпінг — складова урядової політики із залучення до країни капіталу.

Фундаментальним припущенням при розгляді проблеми соціального демпінгу стає переконання, що фірмам з нормативної точки зору не слід отримувати конкурентну перевагу від співпраці зі структурами із найнижчими соціальними витратами, які вони можуть знайти на ринку праці. Однак логіка вільного руху робочої сили та економічної лібералізації в ЄС не залишає місця для нормативної оцінки практики фірм як потенційного джерела соціального демпінгу, що пов'язано з тим, що трудові норми розглядаються як складова конкурентної переваги, а використання таких переваг сприймається як незаперечне право [1, с.127].

Одним із проявів вільного переміщення людей та послуг в ЄС є практика «працівників у відрядженні». Працівники у відрядженні — це працівники, яких роботодавець, що базується в одній країні-члені ЄС, надсилає для тимчасового виконання робіт у іншій країні-члені ЄС. Наприклад, німецька будівельна фірма, яка виграла урядовий контракт від Франції на будівництво електростанції, може відрядити працівників із Польщі. У 2019 році понад три мільйони робітників було відряджено в межах ЄС для виконання тимчасових контрактів, при цьому саме в будівництві задіяно найбільший відсоток таких робітників. Бельгійські політики, наприклад, звинувачують німецьку м'ясопереробну промисловість у соціальному демпінгу саме тому, що в цьому секторі не визначено граничний розмір мінімальної заробітної плати, і тому відряджені робітники із Центральної та Східної Європи можуть працювати там за нижчу заробітну плату. Така стратегія зі створення та використання «конкуренції режимів», серед іншого, пояснює природу соціально-економічної динаміки, яка чинить тиск на нормативно-правову базу, щоб дозволити нижчі стандарти.

В основі феномену соціального демпінгу — поняття норми, яку він порушує, та спосіб, в який норми формуються. Без цих норм соціальний демпінг можна було б сприймати виключно як прояв ринкової конкуренції. Такі норми зазвичай варіюються час від часу і відрізняються на рівні країн, галузей та

залежать від кваліфікації робітників. В одних країнах переміщення робочих місць викликає масові протести робітників, а в інших воно сприймається як частина повсякденного життя. У певні періоди відкриття кордонів для іноземних робітників соціальний демпінг розглядатиметься як пряма агресія проти прав місцевих робітників, а в інші — як прагматичне вирішення проблеми нестачі робочої сили чи природна частина процесу європейської інтеграції. В одних галузях робота за мінімальну заробітну плату буде цілком нормальним явищем, а в інших — проявом феномену соціального демпінгу. Таким чином, спроба визначити або навіть виміряти процеси соціального демпінгу завжди буде пов'язана з референтними категоріями, тобто із соціальними стандартами або соціальними нормами, які найчастіше виступають результатом політичної боротьби, що включає як практичні, так і дискурсивні аспекти. У той час як більшість досліджень із проблем соціального демпінгу були зосереджені на механізмах і стратегіях, що знижують соціальні стандарти, на аналізі реакції профспілкових активістів та влади, які намагаються підтримати соціальні стандарти, серед іншого, шляхом «нормалізації» умов проживання трудових мігрантів та переміщених робітників, бракує досліджень, які зосереджувалися б на аналізі процесів, які впливають на генерування норми і визначають соціальні стандарти. «Нормування» — це процес, за допомогою якого актори поступово визначають та перевизначають межі того, що може вважатися нормальними «соціальними стандартами» і, таким чином, опосередковано, занижені стандарти, які слід розглядати як «соціальний демпінг». Соціальні стандарти часто є результатом довгострокового історичного розвитку та функціонування інститутів. Процеси нормування та встановлення стандартів можуть різнитися в різних країнах через відмінності у трудових стандартах та системах регулювання, а також через різні політичні підвалини нормативного регулювання та різні відносини між роботодавцями та профспілками. У цьому сенсі процес нормування — це не лише результат досягнення компромісу, а й практика. Часто конфронтація між загальними нормами та специфічною практикою змінює і те, й інше, що впливає як на стратегію компанії із

використання іноземної робочої сили для отримання конкурентних переваг, так і на розуміння (не)прийнятності умов господарювання.

Список використаних джерел

1. Резнікова Н., Панченко В. Мінні поля міжнародної економічної політики: як країнам не втратити здатність до розвитку. Київ: Аграр Медіа Груп, 2022. 674 с.